Európsky parlament
2024-2029

Výbor pre zahraničné veci

2025/2020(INI)

18.2.2025

NÁVRH SPRÁVY

o správach Komisie o Čiernej Hore za roky 2023 a 2024
(2025/2020(INI))

Výbor pre zahraničné veci

Spravodajca: Marjan Šarec

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....9

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE.....11

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o správach Komisie o Čiernej Hore za roky 2023 a 2024
(2025/2020(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Dohodu o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Čiernohorskou republikou na strane druhej[1], ktorá nadobudla platnosť 1. mája 2010,

– so zreteľom na žiadosť Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii z 15. decembra 2008,

– so zreteľom na stanovisko Komisie z 9. novembra 2010 k žiadosti Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii [COM(2010)0670], na rozhodnutie Európskej rady zo 16.–17. decembra 2010 udeliť Čiernej Hore štatút kandidátskej krajiny a na rozhodnutie Európskej rady z 29. júna 2012 začať prístupové rokovania EÚ s Čiernou Horou,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1529 z 15. septembra 2021, ktorým sa zriaďuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III)[2],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1449 zo 14. mája 2024 o zriadení Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán[3],

– so zreteľom na závery predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady v Solúne, ktoré sa konalo 19. – 20. júna 2003,

– so zreteľom na vyhlásenia zo samitov EÚ – západný Balkán z 13. decembra 2023 v Bruseli a z 18. decembra 2024 v Bruseli,

– so zreteľom na berlínsky proces, ktorý sa začal 28. augusta 2014,

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 6. októbra 2020 s názvom Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán [COM(2020)0641],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 8. novembra 2023 s názvom Oznámenie z roku 2023 o politike rozširovania EÚ [COM(2023)0690] a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o Čiernej Hore za rok 2023 [SWD(2023)0694],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 8. novembra 2023 s názvom Nový plán rastu pre západný Balkán [COM(2023)0691],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 20. marca 2024 o reformách pred rozšírením a o preskúmaní politík [COM(2024)0146],

[1] Ú. v. EÚ L 108, 29.4.2010, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
[2] Ú. v. EÚ L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] Ú. v. EÚ L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 24. júla 2024 s názvom Správa o právnom štáte 2024 [COM(2024)0800] a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o právnom štáte 2024 – Situácia v oblasti právneho štátu v Európskej únii. Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Čiernej Hore [SWD(2024)0829],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. októbra 2024 s názvom Oznámenie z roku 2024 o politike rozširovania EÚ [COM(2024)0690] a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o Čiernej Hore za rok 2024 [SWD(2024)0694],

– so zreteľom na prehľad a hodnotenia krajiny zamerané na program hospodárskych reforiem Čiernej Hory, ktoré Komisia uverejnila 31. mája 2023 a 13. júna 2024, a na spoločné závery z dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom, ktoré Rada prijala 16. mája 2023, a na spoločné závery z dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom, Gruzínskom, Moldavskou republikou a Ukrajinou, ktoré Rada prijala 14. mája 2024,

– so zreteľom na medzivládne konferencie o pristúpení EÚ – Čierna Hora konané 22. júna 2021, 13. decembra 2021, 29. januára 2024, 26. júna 2024 a 16. decembra 2024,

– so zreteľom na jedenáste zasadnutie rady pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Čierna Hora konané 14. júla 2022,

– so zreteľom na vyhlásenie a odporúčania prijaté na 22. schôdzi Parlamentného výboru pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Čierna Hora konanej, ktorá sa konala 31. októbra 2024 a 1. novembra 2024,

– so zreteľom na pristúpenie Čiernej Hory k NATO 5. júna 2017,

– so zreteľom na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov 01/2022 z 10. januára 2022 s názvom Podpora EÚ pre právny štát na západnom Balkáne: napriek úsiliu zásadné problémy pretrvávajú,

– so zreteľom na svoje odporúčanie z 23. novembra 2022 Rade, Komisii a podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku k novej stratégii Únie pre rozširovanie[4],

– so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Čiernej Hore,

– zo zreteľom na článok 55 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A10-0000/2025),

A. keďže rozširovanie je kľúčovým nástrojom zahraničnej politiky EÚ a strategickou geopolitickou investíciou do mieru, stability, bezpečnosti a prosperity;

B. keďže každá krajina sa posudzuje podľa jej zásluh;

[4] Ú. v. EÚ C 167, 11.5.2023, s. 105.

C. keďže Čierna Hora zašla v procese pristúpenia najďalej a má preň významnú podporu verejnosti;

Záväzok v súvislosti s pristúpením k EÚ

1. uznáva pevný záväzok Čiernej Hory týkajúci sa pristúpenia k EÚ a potvrdzuje, že plne podporuje budúce členstvo krajiny v EÚ;

2. víta pozitívny pokrok Čiernej Hory pri prijímaní reforiem a opatrení súvisiacich s EÚ, ktorý sa opiera o ambiciózny harmonogram a spoločné úsilie politických aktérov, občianskej spoločnosti a občanov; vyjadruje Čiernej Hore uznanie za splnenie predbežných kritérií pre kapitoly 23 a 24 a za to, že dostala pozitívnu hodnotiacu správu o predbežných kritériách; víta uzavretie ďalších troch rokovacích kapitol, čím sa celkový počet zvýšil na šesť;

3. nabáda všetkých politických aktérov, aby sa naďalej zameriavali na integráciu do EÚ a potrebné reformy; zdôrazňuje potrebu politickej stability, záväzku a konštruktívnej angažovanosti naprieč stranickými líniami, aby sa pokročilo k uzavretiu ďalších kapitol; zdôrazňuje, že prijaté reformy sa musia účinne vykonávať s cieľom zabezpečiť skutočný pokrok;

4. víta, že Čierna Hora je trvalo úplne zosúladená so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ vrátane reštriktívnych opatrení EÚ okrem iného tých, ktoré súvisia s útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine; nabáda Čiernu Horu, aby posilnila presadzovanie reštriktívnych opatrení a zabránila ich obchádzaniu;

5. vyjadruje Čiernej Hore uznanie za humanitárnu a materiálnu podporu Ukrajine; pripomína, že Čierna Hora je hostiteľom veľkého počtu ukrajinských utečencov;

6. je naďalej vážne znepokojený škodlivým zasahovaním zo zahraničia, úsilím o destabilizáciu, hybridnými hrozbami a dezinformačnými kampaňami aktérov z tretích krajín a naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby prijala protiopatrenia v spolupráci s EÚ a NATO; naliehavo vyzýva EÚ a čiernohorské orgány, aby posilnili strategickú komunikáciu s čiernohorskými občanmi o výhodách procesu rozširovania a členstve v EÚ;

7. víta obnovenú angažovanosť čiernohorského parlamentu v Parlamentnom výbore pre stabilizáciu a pridruženie;

Demokracia a právny štát

8. uznáva kľúčovú úlohu čiernohorského parlamentu v prístupovom procese; so znepokojením berie na vedomie politické bojkoty a blokády, ako aj opätovné napätie a etnickú polarizáciu; vyzýva na konštruktívny dialóg a budovanie konsenzu v celom politickom spektre pri uprednostňovaní legislatívnej kvality; dôrazne nabáda na inkluzívne a transparentné verejné konzultácie a pravidelné zapojenie občianskej spoločnosti do rozhodovania;

9. vyzýva Čiernu Horu, aby plne zosúladila svoj volebný právny rámec s normami EÚ a vykonala odporúčania Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie

pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe[5]; naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby v súlade s normami EÚ zvýšila transparentnosť a dohľad nad výdavkami politických strán a zabránila zneužívaniu štátnych zdrojov;

10. vyzýva čiernohorské orgány, aby zaviedli jednotný celonárodný deň komunálnych volieb s cieľom zvýšiť efektívnosť riadenia, znížiť politické napätie a posilniť stabilitu a účinnosť obecných a štátnych inštitúcií;

11. zdôrazňuje význam profesionálnej, na zásluhách založenej a transparentnej štátnej služby; vyzýva Čiernu Horu, aby zmenila a vykonávala príslušné právne predpisy;

12. víta skutočnosť, že Čierna Hora bola zahrnutá do správy Komisie o právnom štáte 2024;

13. víta pokrok dosiahnutý pri vykonávaní kľúčových reforiem súdnictva, pri prijatí nového strategického rámca a pri dokončení dlhodobo nevyriešených menovaní sudcov;

14. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby ďalej zosúlaďovala svoj právny rámec vrátane ústavy s právnymi predpismi a normami EÚ v oblasti nezávislosti, zodpovednosti, nestrannosti, integrity a profesionality súdnictva, vykonávala zostávajúce medzinárodné odporúčania a stanovila kritériá odchodu sudcov a prokurátorov do dôchodku v súlade s európskymi normami;

15. berie na vedomie kroky prijaté v boji proti korupcii vrátane nových zákonov a ustanovení o ochrane oznamovateľov; nabáda Čiernu Horu, aby sa ďalej zosúlaďovala svoje predpisy s *acquis* EÚ a normami EÚ a zaoberala sa odporúčaniami Komisie, Benátskej komisie a skupiny GRECO;

16. berie na vedomie prácu Agentúry na predchádzanie korupcii a žiada, aby jej boli poskytnuté dostatočné finančné prostriedky; požaduje silnejší rámec na predchádzanie korupcii;

17. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby zosúladila svoje právne predpisy v oblasti zbraní s právom EÚ a medzinárodnými normami; je zhrozený tragickou masovou streľbou v Cetinje a vyjadruje sústrasť rodinám obetí;

18. vyzýva Čiernu Horu, aby plne zosúladila svoju vízovú politiku s vízovou politikou EÚ, najmä pokiaľ ide o krajiny, ktoré predstavujú bezpečnostné riziká;

Základné slobody a ľudské práva

19. vyjadruje poľutovanie nad tým, že najzraniteľnejšie skupiny v spoločnosti sú naďalej vystavené diskriminácii; vyzýva Čiernu Horu, aby prijala nový antidiskriminačný zákon s cieľom zlepšiť prístup zraniteľných skupín k právam; zdôrazňuje, že dodržiavanie práv národnostných menšín je neoddeliteľnou súčasťou *acquis* EÚ;

20. odsudzuje všetky nenávistné prejavy a trestné činy páchané z nenávisti; víta kriminalizáciu rasizmu a nenávistných prejavov;

[5] https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/542637.

21. vyzýva čiernohorské orgány, aby riešili rozdiely v odmeňovaní žien a mužov, zlepšili účasť žien na rozhodovacom procese a bojovali proti rodovým stereotypom; je hlboko znepokojený vysokou mierou rodovo motivovaného násilia;

22. víta nové zákony Čiernej Hory týkajúce sa médií a jej stratégiu mediálnej politiky; trvá na politike nulovej tolerancie, pokiaľ ide o tlak na novinárov alebo ich obťažovanie, a to aj zo strany verejných činiteľov; zdôrazňuje, že v súvislosti s predchádzajúcimi prípadmi sú potrebné účinné následné opatrenia;

23. vyjadruje poľutovanie nad prevládajúcou vysokou mierou polarizácie v médiách a ich zraniteľnosťou voči politickému a zahraničnému vplyvu; vyzýva čiernohorské orgány, aby zabezpečili redakčnú, inštitucionálnu a finančnú nezávislosť verejnoprávneho vysielateľa; vyzýva všetky mediálne subjekty, aby dodržiavali právne požiadavky na transparentnosť verejného financovania;

24. víta zverejnenie výsledkov sčítania obyvateľov v roku 2023; nabáda zainteresované strany, aby ich využívali nediskriminačným spôsobom;

25. vyzýva Radu pre spoluprácu medzi vládou a MVO, aby obnovila svoju prácu;

Zmierenie a dobré susedské vzťahy

26. pripomína, že základnými prvkami procesu rozširovania sú dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca; oceňuje aktívne zapojenie Čiernej Hory do iniciatív regionálnej spolupráce;

27. vyjadruje poľutovanie nad tým, že v decembri 2024 nebolo možné uzavrieť kapitolu 31; vyzýva všetky zúčastnené strany, aby našli riešenia otvorených dvojstranných otázok a uprednostňovali budúce záujmy občanov na západnom Balkáne; pripomína, že by sa malo zabrániť využívaniu nevyriešených dvojstranných a regionálnych sporov na blokovanie prístupového procesu kandidátskych krajín;

28. nabáda Čiernu Horu, aby uplatňovala proaktívny prístup k riešeniu prípadov vojnových zločinov a obetiam zabezpečila prístup k spravodlivosti a odškodneniu;

Sociálno-ekonomické reformy

29. víta začlenenie Čiernej Hory do systémov úhrad SEPA, čím sa občanom a podnikom znižujú náklady;

30. víta Nový plán rastu pre západný Balkán a Nástroj na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán; víta, že Čierna Hora prijala program reforiem, a nabáda na jeho úplné vykonávanie; zdôrazňuje význam inkluzívnych konzultácií so zainteresovanými stranami vo fázach navrhovania, vykonávania, monitorovania a hodnotenia;

31. nabáda Čiernu Horu, aby čo najlepšie využívala všetky finančné prostriedky EÚ a ďalej zosúlaďovala svoje právne predpisy s EÚ v oblasti predchádzania podvodom; pripomína podmienenosť financovania EÚ;

32. pozitívne hodnotí hospodársky rast Čiernej Hory; požaduje ďalšie kroky na zníženie rozpočtového deficitu a verejného dlhu a na ďalšie odstránenie oslobodení od nepriamych daní, ktoré nie sú v súlade s *acquis* EÚ;

33. nabáda čiernohorské orgány, aby podporili digitálnu transformáciu a uplatňovali politiku trhu práce založenú na dôkazoch;

34. požaduje väčšiu transparentnosť pri verejnom obstarávaní, najmä pokiaľ ide o postupy prostredníctvom medzivládnych dohôd, a úplný súlad s pravidlami a zásadami EÚ;

Energetika, životné prostredie a prepojenosť

35. naliehavo vyzýva Čiernu Horu, aby pokročila v zelenej transformácii, zlepšila svoj inštitucionálny a regulačný rámec a zvýšila energetickú odolnosť prijatím a vykonávaním národného energetického a klimatického plánu, prijatím právnych predpisov v oblasti energetickej efektívnosti a ďalšou integráciou do trhov EÚ s energiou;

36. nabáda na prijatie odvetvových stratégií pre odpadové hospodárstvo, kvalitu ovzdušia a vody, ochranu prírody a zmenu klímy, čím sa zabezpečí strategické plánovanie investícií;

°

° °

37. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, vládam a parlamentom členských štátov a prezidentovi, vláde a parlamentu Čiernej Hory.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Čierna Hora je národ s bohatou, hoci niekedy turbulentnou históriou. Aj keď nie je mojou úlohou ani našou kolektívnou povinnosťou rozoberať minulosť, súčasná politická a sociálna realita krajiny je ňou naďalej hlboko poznamenaná. Hoci sa k minulým udalostiam netreba opätovne vracať, musíme na ne neustále pamätať. Vďaka stretnutiam s rôznymi politickými osobnosťami – od zástupcov občianskej spoločnosti a starostov až po prezidenta republiky – som nadobudol cenné poznatky, ktoré rozšírili moje chápanie daného stavu a zároveň posilnili niektoré moje predchádzajúce postrehy.

Čierna Hora sa nachádza v dobre známom politickom scenári: jedna strana bola pri moci tri desaťročia a zohrávala kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní nezávislosti štátu a jeho pristúpenia k NATO. Toto dlhodobé vládnutie však zanechalo aj viaceré nevyriešené výzvy, z ktorých mnohé buď nedokázalo vyriešiť, alebo v niektorých prípadoch aktívne prispelo k ich vytváraniu. Súčasná vládnuca koalícia je veľmi rôznorodá a vyžaduje si značnú mieru koordinácie, a teda aj prijímanie rôznych kompromisov. Bolo by preto nepresné tvrdiť, že Čierna Hora nemá fungujúcu demokraciu. Mediálne prostredie krajiny navyše vykazuje takú úroveň plurality, ktorá ďaleko presahuje úroveň zaznamenanú inde v regióne.

Vládnuca koalícia, ktorá konštruktívne spolupracuje s parlamentnou opozíciou, dosiahla v roku 2024 značný pokrok tým, že prijala právne predpisy, ktoré sú nevyhnutné na uzavretie kľúčových rokovacích kapitol. Čierna Hora úspešne uzavrela tri zo štyroch predpokladaných kapitol – úspech, ktorý by sa nemal podceňovať. Zostávajúca kapitola je dočasne pozastavená pre námietky Chorvátska, zostáva však rozhodne predmetom rokovaní.

Predtým som poukázal na význam histórie, ktorá je obzvlášť dôležitá z hľadiska tejto nevyriešenej kapitoly, pretože je hlboko zakorenená v historickom kontexte oboch susedných krajín. Aj keď sa domnievam, že táto dočasná patová situácia predstavuje nešťastnú prekážku, som presvedčený, že v konečnom dôsledku bude vyriešená v súlade s európskymi hodnotami – samotným základom Európskej únie a jej dôvodom existencie.

Vládnuca koalícia opätovne potvrdila záväzok prijať potrebné legislatívne zmeny s cieľom pokročiť v zosúlaďovaní predpisov Čiernej Hory s predpismi EÚ, čím sa uľahčí dokončenie rokovacieho procesu. Prieskumy verejnej mienky neustále poukazujú na to, že občania Čiernej Hory výrazne podporujú pristúpenie k EÚ. Tento všeobecný súhlas slúži orgánom ako ďalší impulz, aby pokračovali vo vykonávaní reforiem a legislatívnych opatrení, ktoré si tento proces vyžaduje.

Na to, aby štát účinne fungoval, musí miestna samospráva fungovať efektívne. Súčasné volebné právne predpisy, ktoré umožňujú, aby sa komunálne voľby konali v rôznych termínoch, a nie v jeden celoštátny deň volieb, však bránia tejto efektívnosti. Táto nekonzistentnosť vyvoláva politické napätie, ktoré má vzhľadom na veľkosť krajiny a jej obyvateľstvo širšie dôsledky na vnútroštátnej úrovni. Okrem toho oslabuje prevádzkovú účinnosť správy vecí verejných na komunálnej aj celoštátnej úrovni. Mali by sa zaviesť zmeny volebných právnych predpisov, aby sa napravili tieto nezrovnalosti a vyriešili ďalšie nevyriešené otázky týkajúce sa volebného procesu.

Je nevyhnutné zaoberať sa súdnictvom, ktoré musí byť pevne etablované ako nezávislá moc, najmä vzhľadom na to, že jednou z hlavných výziev stojacich pred Čiernou Horou je boj proti trestnej činnosti a korupcii. Bolo by však nespravodlivé tvrdiť, že toto je prípad jedine Čiernej

Hory, pretože žiadna krajina nie je imúnna voči takýmto výzvam. Existujú však rozdiely v tom, ako krajiny pristupujú k týmto otázkam a ako ich riešia. Počas diskusie s orgánmi som si všimol vysokú úroveň povedomia o týchto výzvach, čo je pozitívny a povzbudzujúci signál.

Celkovo som dospel k záveru, že nechýba politická vôľa pokračovať po európskej ceste. Je však nevyhnutné zabezpečiť, aby každodenné výkyvy politického života – ktoré podľa môjho názoru vyplývajú z veľkého počtu politických strán, pričom každá z nich sa snaží zabezpečiť vlastné postavenie – nebránili prijatiu základných právnych predpisov, ktoré sú potrebné na dokončenie rokovacieho procesu. Právne predpisy musia byť čo najúčinnejšie a nesmú podliehať pokušeniu byť len „kozmetické“.

Čierna Hora by mala predovšetkým načerpať silu zo svojej bohatej a hrdej histórie a uznať značný pokrok, ktorý dosiahla. Ako nezávislý a zvrchovaný štát by mala napredovať a netrpieť zbytočným komplexom z toho, že je malá krajina. V rámci súčasného mandátu európskych inštitúcií má tú najlepšiu príležitosť vstúpiť do EÚ.

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE

SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE

Spravodajca na vlastnú zodpovednosť vyhlasuje, že informácie mu neposkytol žiadny subjekt ani osoba, ktoré treba uviesť v tejto prílohe podľa článku 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku.